

A TANTÁRGY ADATLAPJA

Filozófiai hermeneutika

Egyetemi tanév 2025–2026

1. A képzési program adatai

1.1. Felsőoktatási intézmény	Babeş-Bolyai Tudományegyetem
1.2. Kar	Történelem és Filozófia
1.3. Intézet	Magyar Történeti Intézet
1.4. Szakterület	Filozófia
1.5. Képzési szint	Alapképzés
1.6. Tanulmányi program / Képesítés	Filozófia
1.7. Képzési forma	Nappali

2. A tantárgy adatai

2.1. A tantárgy neve		Filozófiai hermeneutika				A tantárgy kódja		HLM2404			
2.2. Az előadásért felelős tanár neve			Dr. Rancz Mónika								
2.3. A szemináriumért felelős tanár neve			Dr. Rancz Mónika								
2.4. Tanulmányi év		2	2.5. Félév		4	2.6. Értékelés módja		V	2.7. Tantárgy típusa		Szaktárgy

3. Teljes becsült idő (az oktatási tevékenység féléves óraszama)

3.1. Heti óraszám	4	melyből: 3.2 előadás	2	3.3 szeminárium/labor/projekt	2
3.4. Tantervben szereplő összóraszám	56	melyből: 3.5 előadás	28	3.6 szeminárium/labor	28
Az egyéni tanulmányi idő (ET) és az önképzési tevékenységekre (ÖT) szánt idő elosztása:					óra
A tankönyv, a jegyzet, a szakirodalom vagy saját jegyzetek tanulmányozása					14
Könyvtárban, elektronikus adatbázisokban vagy terepen való további tájékozódás					28
Szemináriumok / laborok, házi feladatok, portfóliók, referátumok, esszék kidolgozása					14
Egyéni készségfejlesztés (tutorálás)					8
Vizsgák					6
Más tevékenységek:					-
3.7. Egyéni tanulmányi idő (ET) és önképzési tevékenységekre (ÖT) szánt idő összóraszama					70
3.8. A félév összóraszama					126
3.9. Kreditszám					5

4. Előfeltételek (ha vannak)

4.1. Tantervi	
4.2. Kompetenciabeli	

5. Feltételek (ha vannak)

5.1. Az előadás lebonyolításának feltételei	A hallgató az előadások legalább 70%-án köteles részt venni, ami a 14 alkalomból minimum 9 előadáson való jelenlétet jelent.
5.2. A szeminárium / labor lebonyolításának feltételei	A szemináriumokon való részvétel kötelező, az elmaradt alkalmak pótlására van lehetőség.

6. Elsajátítandó jellemző kompetenciák¹

Szakmai/kulcs-kompetenciák	C1 A filozófia elméleti és történeti alapjainak beazonosítása és megfelelő alkalmazása: elvek, értékek, etikák, gondolkodási módozatok és gyakorlatok C2 Általános és ágazati filozófiai gondolatok, témák és problémák rendszerezése és megfogalmazása C4 Az emberi cselekedetek, tapasztalatok és létezés okainak, elveinek és értelmének a kimutatása C5 Filozófiai gondolatok/ismeretek létrehozása és közlése
Transzverzális kompetenciák	CT1 Közepes nehézségű problémahelyzetek realista, illetve mind elméleti, mind gyakorlati érveléssel való kezelése, hatékony megoldásuk érdekében CT2 A hatékony multidiszciplináris csoportmunka technikáinak a különböző hierarchikus szinteken való alkalmazása

7. A tantárgy célkitűzései (az elsajátítandó jellemző kompetenciák alapján)

7.1 A tantárgy általános célkitűzése	- A hallgatók bevezetése a filozófiai hermeneutika alapfogalmaiba, fő irányzataiba és történeti fejlődésébe. - Annak elősegítése, hogy a hallgatók képesek legyenek filozófiai szövegek, gondolatok és problémák rendszerezett, koherens értelmezésére és kritikus megfogalmazására. - A hermeneutikai gondolkodásmód alkalmazása közepes nehézségű elméleti és gyakorlati problémaszituációkban, árnyalt probléma-megközelítés fejlesztése érdekében. - A párbeszédkultúra fejlesztése, és ezen keresztül a hatékony, multidiszciplináris csoportmunka támogatása.
7.2 A tantárgy sajátos célkitűzései	- A klasszikus és kortárs hermeneutikai elméletek (pl. Schleiermacher, Dilthey, Heidegger, Gadamer, Ricoeur stb.) alapfogalmainak, módszereinek és vitás kérdéseinek részletes megismerése és összehasonlító elemzése. - A filozófiai hermeneutika alkalmazása konkrét filozófiai, irodalmi, vallási vagy történeti szövegek értelmezésében; interpretációs gyakorlatok révén a hallgatók önálló szövegértelmező kompetenciájának fejlesztése. - A kritikai gondolkodás és érvelés fejlesztése: különböző értelmezések, nézőpontok és hagyományok megvitatása. - A dialogikus, nyitott, más nézőpontokat integrálni képes kommunikáció gyakorlása szemináriumi viták és csoportmunkák során.

8. A tantárgy tartalma

8.1 Előadás	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
Bevezetés a hermeneutikai problémába	Előadás, vetítés	
A klasszikus hermeneutika gyökerei	Előadás, vetítés	

¹ Választhat kompetenciák vagy tanulási eredmények között, illetve választhatja mindkettőt is. Amennyiben csak az egyik lehetőséget választja, a másik lehetőséget el kell távolítani a táblázatból, és a kiválasztott lehetőség a 6. számot kapja.

Schleiermacher általános hermeneutikája	Előadás, szövegelemzés	
Dilthey és a szellemtudományok hermeneutikája	Előadás, szövegelemzés	
Heidegger és a hermeneutika fordulata	Előadás, szövegelemzés	
Az esztétikai és a történeti tudat gadameri kritikája	Előadás, szövegelemzés, vita	
A hermeneutikai tapasztalat I.	Előadás, szövegelemzés	
A hermeneutikai tapasztalat II.	Előadás, szövegelemzés, vita	
Hermeneutika és nyelvfilozófia. Nyelv a hermeneutikában I.	Előadás, szövegelemzés	
Nyelv a hermeneutikában II.	Előadás, szövegelemzés	
A hermeneutika objektivitása és univerzalitása	Előadás, szövegelemzés	
Vita-hermeneutika, a jóindulat hermeneutikája és a filozófusok vitái	Előadás, szövegelemzés, vita	
Képhermeneutika	Előadás, vetítés	
Összegzés, szintézis és vizsgafelkészülés	Vetítés, beszélgetés, vita	
Könyvészet Jean Grondin: <i>Bevezetés a filozófiai hermeneutikába</i>. Osiris, Budapest, 2002. Veress Károly: <i>Bevezetés a hermeneutikába</i>. Egyetemi Műhely Kiadó - Bolyai Társaság, Kolozsvár, 2007; 2010. Fehér M. István: <i>Hermeneutikai tanulmányok I</i>. Budapest: L'Harmattan, 2001. Nyíró Miklós: <i>Nyelviség és nyelvfeledtség</i>. L'Harmattan Kiadó, Budapest, 2006. Hans-Georg Gadamer: <i>Igazság és módszer. Egy filozófiai hermeneutika vázlat</i>. Gondolat Kiadó, Budapest, 1984; Osiris Kiadó, Budapest, 2003. Martin Heidegger: <i>Lét és idő</i>. Gondolat, Budapest, 1989. Wilhelm Dilthey: <i>A történelmi világ felépítése a szellemtudományokban</i>. Budapest 1974; 61-100. Csikós Ella, Lakatos László (szerk.): <i>Filozófiai hermeneutika</i>. Szöveggyűjtemény. Budapest, 1990. Fehér M. István: <i>Filozófia, történet, értelmezés I. Hermeneutikai tanulmányok (2000–2020)</i>. L'Harmattan Kiadó, Budapest, 2020. 333–451. Fehér M. István et al (szerk.): <i>„Szót érteni egymással”</i>. L'Harmattan Kiadó – MTA–ELTE Hermeneutika Kutatócsoport, Budapest, 2013. Veress Károly: <i>A hermeneutikai jóindulatról I</i>. Gottfried Boehm: A képleírás. A kép és a nyelv határaitól. In Thomka Beáta (szerk.): <i>Narratívák 1. Képelemzés</i>. Kijárat Kiadó, Budapest, 1998. 19–36. Gottfried Boehm: A képi értelem és az érzékszervek. In Bacsó Béla (szerk.): <i>Kép, fenomén, valóság</i>. Kijárat Kiadó, Budapest, 1997. 242–253. További ajánlott szakirodalom Bacsó Béla (szerk.): <i>Szöveg és interpretáció</i>. Cserépfalvi, Budapest, 1991. Fabiny Tibor (szerk.): <i>A hermeneutika elmélete</i>. I-II. JATE, Szeged, 1987. Fehér M. István, Kulcsár Szabó Ernő (szerk.): <i>Hermeneutika, esztétika, irodalomelmélet</i>. Osiris Kiadó, Budapest, 2004. Georgia Warnke: Gadamer. <i>Hermeneutics, Tradition and Reason</i>. Stanford University Press, Stanford, 1987. O. Pöggeler: A hermeneutikai filozófia. <i>Magyar Filozófiai Szemle</i>. 1989/1, 40-120. Richard E Palmer: <i>Hermeneutics – Interpretation Theory in Schleiermacher, Dilthey, Heidegger, and Gadamer</i>. Northwestern Univ. Press. 1969. Joseph Bleicher (ed.): <i>Contemporary Hermeneutics: Hermeneutics As Method, Philosophy and Critique</i>. London, Routledge & Kegan Paul, 1980. David C. Hoy: Heidegger and the Hermeneutic Turn. In: Ch. Guignon (szerk.): <i>The Cambridge Companion to Heidegger</i>. Cambridge, Cambridge Univ. Press, 1993. 170–194. Fehér M. István: <i>Martin Heidegger. Egy XX. századi gondolkodó életútja</i>. Göncöl Kiadó, Budapest, 1992. Joel C. Weinsheimer, <i>Gadamer's Hermeneutics. A Reading of Truth and Method</i>. New Haven, Yale University Press, 1985.		
8.2 Szeminárium / Labor	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
Bevezető szeminárium: a félév könyvészeti anyagának bemutatása, a hallgatók feladatainak meghatározása, valamint a módszertani irányelvek és	Bevezető szintfelmérés	

elvárások áttekintése.		
Szakszöveg olvasása, értelmezése: H.-G. Gadamer: Hermeneutika. In: Filozófiai hermeneutika. Bp. 1990. 11– 29.	Szövegelemzés, referátumok	
Szakszöveg olvasása, értelmezése: Fr. Schleiermacher: A hermeneutika fogalmáról. In: Filozófiai hermeneutika. Bp. 1990. 29–61.	Szövegelemzés, referátumok	
Szakszöveg olvasása, értelmezése: W. Dilthey: Vázlatok a történelmi ész kritikájához. In: Filozófiai hermeneutika. Bp. 1990. 61–90.	Szövegelemzés, referátumok	
Szakszöveg olvasása, értelmezése: M. Heidegger: Lét és idő. Gondolat, Bp. 1989. 281–314.	Szövegelemzés, referátumok	
Szakszöveg olvasása, értelmezése: H.-G. Gadamer: Igazság és módszer. II. rész. A hermeneutikai tapasztalat elméletének alapvonalai. In: Igazság és módszer. Egy filozófiai hermeneutika vázlata. Gondolat, 1984. 191–264; Osiris, 2003. 299–440. – Szemelvények	Szövegelemzés, referátumok	
Szakszöveg olvasása, értelmezése: H.-G. Gadamer: Igazság és módszer. II. rész. A hermeneutikai tapasztalat elméletének alapvonalai. In: Igazság és módszer. Egy filozófiai hermeneutika vázlata. Gondolat, 1984. 191–264; Osiris, 2003. 299–440. – Szemelvények	Problematizálás, vita	
Szakszöveg olvasása, értelmezése: H.-G. Gadamer: Igazság és módszer. II. rész. A hermeneutikai tapasztalat elméletének alapvonalai. In: Igazság és módszer. Egy filozófiai hermeneutika vázlata. Gondolat, 1984. 191–264; Osiris, 2003. 299–440. – Szemelvények	Szövegelemzés, referátumok	
Szakszöveg olvasása, értelmezése: H.-G. Gadamer: Igazság és módszer. II. rész. A hermeneutikai tapasztalat elméletének alapvonalai. In: Igazság és módszer. Egy filozófiai hermeneutika vázlata. Gondolat, 1984. 191–264; Osiris, 2003. 299–440. – Szemelvények	Problematizálás, vita	
Szakszöveg olvasása, értelmezése: H.-G. Gadamer: Igazság és módszer. II. rész. A hermeneutikai tapasztalat elméletének alapvonalai. In: Igazság és módszer. Egy filozófiai hermeneutika vázlata. Gondolat, 1984. 191–264; Osiris, 2003. 299–440. – Szemelvények	Szövegelemzés, referátumok	
Szakszöveg olvasása, értelmezése: H.-G. Gadamer: Igazság és módszer. II. rész. A hermeneutikai tapasztalat elméletének alapvonalai. In: Igazság és módszer. Egy filozófiai hermeneutika vázlata. Gondolat, 1984. 191–264; Osiris, 2003. 299–440. – Szemelvények	Problematizálás, vita	
Szakszöveg olvasása, értelmezése: P. Ricoeur: Mi a szöveg? In: Válogatott irodalomelméleti tanulmányok. Osiris,	Szövegelemzés, referátumok	

Bp. 1999. 9–34.		
Szakszöveg olvasása, értelmezése: G. Boehm: A kép hermeneutikájához. Athenaeum. 1993/I/4. 87–111.	Szövegelemzés, referátumok	
Szemináriumi tevékenység kiértékelése	A félév anyagának átbeszélése	
Könyvészet W. Dilthey: A hermeneutika keletkezése. In uő: <i>A történelmi világ felépítése a szellemtudományokban</i>. Gondolat, Bp. 1974. 469–495. Fr. Schleiermacher: A hermeneutika fogalmáról. In: <i>Filozófiai hermeneutika</i>. Bp. 1990. 29–61. W. Dilthey: Vázlatok a történelmi ész kritikájához. In: <i>Filozófiai hermeneutika</i>. Bp. 1990. 61–90. M. Heidegger: <i>Lét és idő</i>. Gondolat, Bp. 1989. 281–314. H.-G. Gadamer: <i>Igazság és módszer</i>. II. rész. A hermeneutikai tapasztalat elméletének alapvonalai. (1) A megértés történetiségének hermeneutikai elvvé emelése. In: <i>Igazság és módszer. Egy filozófiai hermeneutika vázlata</i>. Gondolat, 1984. 191–217; Osiris, 2003. 299–342. H.-G. Gadamer: <i>Igazság és módszer</i>. II. rész. A hermeneutikai tapasztalat elméletének alapvonalai. (2) A hatástörténeti tudat elemzése. In: <i>Igazság és módszer. Egy filozófiai hermeneutika vázlata</i>. Gondolat, 1984. 218–239; Osiris, 2003. 343–378. H.-G. Gadamer: <i>Igazság és módszer</i>. II. rész. A hermeneutikai tapasztalat elméletének alapvonalai. (3) A hermeneutikai alapprobléma visszanyerése. In: <i>Igazság és módszer. Egy filozófiai hermeneutika vázlata</i>. Gondolat, 1984. 240–264; Osiris, 2003. 379–440. P. Ricoeur: Mi a szöveg? In: <i>Válogatott irodalomelméleti tanulmányok</i>. Osiris, Bp. 1999. 9–34. G. Boehm: <i>A kép hermeneutikájához</i>. Athenaeum. 1993/I/4. 87–111.		

9. Az episztemikus közösségek képviselői, a szakmai egyesületek és a szakterület reprezentatív munkáltatói elvárásainak összhangba hozása a tantárgy tartalmával.

- A hallgatók olyan kérdező, reflektív attitűdöt sajátítanak el, amely lehetővé teszi számukra, hogy nyitottan és önkritikusan viszonyuljanak saját előfeltevéseikhez és mások nézőpontjaihoz.
- A tárgyban gyakorolt hermeneutikai szövegértelmezés, érvelés és párbeszéd-készség összhangban áll a kulturális és kreatív iparágak, a média, az oktatás, a kulturális intézmények és a civil szféra reprezentatív munkáltatóinak elvárásaival (összetett szövegek önálló értelmezése, különböző nézőpontok közötti közvetítés).
- A tantárgy során megszerzett hermeneutikai gondolkodásmód képessé teszi a hallgatókat arra, hogy összetett, élettapasztalathoz kötődő, kommunikációs és kulturális jelenségeket érzékenyen és árnyaltan elemezzenek.
- A hallgatók olyan készségeket fejlesztenek, amelyekkel felismerik és kezelni tudják a megértésből fakadó félreértéseket és konfliktusokat, ezáltal hozzájárulnak a szervezeti, közösségi és interkulturális kommunikáció minőségének javításához.

10. Értékelés

Tevékenység típusa	10.1 Értékelési kritériumok	10.2 Értékelési módszerek	10.3 Aránya a végső jegyben
10.4 Előadás	Az előadáson átadott ismeretanyag elsajátítása, ennek megfelelő alkalmazása és használata	Félév során az órák alatt a beszélgetésekben, vitákban való aktív bekapcsolódás feltétele a félévzáró szóbeli vizsgának.	20%
	A hallgató rendelkezzen a hermeneutikai gondolkodásmód, alapfogalmak és szaknyelv biztos ismeretével, és ezeket tudja következetesen alkalmazni	Az értékelés a félév végén történik egy szóbeli vizsga keretében.	50%
10.5 Szeminárium / Labor	A szemináriumi feladatokban (szövegértelmezés, rövid írásos reflexió, referátum)	Referátum kiértékelése	20%

	képes a hermeneutikai fogalmak, módszerek tudatos használatára, koherens, átgondolt interpretációk megfogalmazására		
	A hallgató jelen van az órákon, elolvassa az előre megadott szövegeket, és az ezekre épülő kérdésekre érdemben tud reagálni.	Az ellenőrzés folyamatosan történik végig a félév során	10%
10.6 A teljesítmény minimumkövetelményei			
• Az előadásokon való részvétel legalább 70%-os, a szemináriumokon a jelenlét kötelező. • A félév során legalább egy szemináriumi szöveg önálló bemutatása. • Aktív részvétel a szövegek elemzésében és értelmezésében, valamint a szemináriumi vitákban.			

11. SDG ikonok (Fenntartható fejlődési célok/ Sustainable Development Goals)²

	A fenntartható fejlődés általános ikonja							
								
								

Kitöltés időpontja:
15.08.2025.

Előadás felelőse:
Rancz Mónika

Szeminárium felelőse:
Rancz Mónika

Az intézeti jóváhagyás dátuma:
28.09.2025.

Intézetigazgató:
.....

² Csak azokat az ikonokat tartsa meg, amelyek az [SDG-ikonoknak az egyetemi folyamatban](#) történő alkalmazására vonatkozó eljárás szerint illeszkednek az adott tantárgyhoz, és törölje a többit, beleértve a fenntartható fejlődés általános ikonját is – amennyiben nem alkalmazható. Ha egyik ikon sem illik a tantárgyra, törölje az összeset, és írja rá, hogy „Nem alkalmazható”.